

Mit olvasnak az oh.-sok?

(Folytatás az 1. oldalról.)

pen kevés örömet okoz a *Charriére*: Pillangó sikere, hiszen az rendjén való, hogy valaki ezeket elolvassa, de mint legjelentősebb könyvélményt emlegetni... Szerencsére csak nagyon elvétve, de fölbukkan az *Elfújta a szél* is, mint a megnevezett könyvek értékskalájának mélypontja is.

Érdekes jelenség, hogy a *hallgatók felsorolta könyvek iróinak több mint 70%-a külföldi szerző*. Bizonyosan van magyarázata, s ez talán összefügg a hazai irodalmi értékek erősen hiányos ismeretével, a nyelvtanulási orientáció erejével, meg a sláger-olvasmányokkal általában, hiszen mi is volt a legutóbbi nagy magyar könyvsiker?... De tényleg elgondolkodtató, hogy a *legnagyobb könyvélmények közül hiányzanak a magyar klasszikusok*, tán az egy Német Lászlót kivéve nem szerepelnek. Megszokott folytatás lenne a most a középiskolán elverni a port, de ez nem megoldás, meg nem is igazságos. Hiszen az is igaz, hogy Ady versei, Móricz írásai igazi értékeket inkább harmincon túli olvasóknak tárják fel, de mégis — a hallgatók siker listájáról hiányzanak.

Azután meglepő — vagy csak az elfogultság miatt tartom felülnének — de *nincsenek a Sci-fi könyvek sem a listán*. Hallgatóink nem olvassák S. Lem, J. Asimov, R. Bradbury műveit. Pedig nekünk, a Hold-utazások korában felnövő generációnak írnak,

akik megszoktuk már a szenzációt. Erre is van magyarázat, mert nyilván nem tudnak az ilyen könyvekről, vagy idegenkednek tőle mint ismeretlentől — csak éppen mindez mégsem jó így, változtatni kellene ezen is.

Nem új megállapítás, csak megerősíti a korábbi véleményeket, de most is bizonyítást nyert: akik hazulról hozzák a könyveket szeretettel, könyvek között nőttek fel — megőrzik ezt a tulajdonságot, akik nem ezzel indultak, azoknak meg kell küzdeni érte. Világosan látható ez az álményt okozó könyv irodalmi értékén.

Változtatni a *hallgatók olvasási szokásain, emelni olvasmányainak művészi értékét* — hosszadalmas folyamat. De máris ez az egyetlen lehetőség, s jelenleg *ráadásul még azadja sincs e törekvésnek*. Pedig korunk könyv-áradatában már nem elég a jószándékú érdeklődés — szükségese az ismeretek.

Végezetül egy megjegyzés: *meggyőződésem, hogy az imént vázolt kép nem orvos-ezüetemi specialitás, hiszen hallgatóink elfoglaltsága, szakmai ismereteik fajsúlya, igen nagy hasonlóságot mutat a mérnök-matematikusi-biológus hallgatókkal*. Legfeljebb kevesebbet tudunk olvasmányairól.

(Szerepelt még a hallgatók folyóirat olvasásával kapcsolatos kérdés is, erre a következő lap-számban térek ki.)

TRÁSER LÁSZLÓ

„Csák Máté tartományúri hatalma”

Több évi kutatómunka eredményeképpen került a könyvesboltok kirakatába az a szép kiállítású, de főleg tartalmában figyelemre méltó kiadvány, amelynek szerzője dr. Kristó Gyula egyetemünk Középkori Magyar Történeti Tanszékének docense. A könyv, amelynek címe „*Csák Máté tartományúri hatalma*” gazdag szakirodalom és hasonlóan bőséges forrásanyag feldolgozásával készült. Ez már eleve utal a probléma átfogó vizsgálatára, következtetéseinek, eredményeinek minden részletre kiterjedő indoklására.

Tárgyával kapcsolatban dr. Kristó Gyula már előszavában leszögezi, hogy a kora feudális-mus legjellemzőbb sajátossága, a tartományurassági rendszer vizsgálata során azért választotta Trencsényi (Csák) Máté „kiskirályságát”, mert ez az önállóságra törekvő főúr a kor legjellegzetesebb, legtipikusabb alakja, s ezenfelül az ő territóriumának történetéhez kínálkozik a leggazdagabb forrásanyag is. A tartományurassági rendszerrel kapcsolatos következtetések levonása meghozatala előtt dr. Kristó Gyula lehetőleg szerinte szembe-síti a felvetődő problémákat egy másik tartományurassági rendszerrel — pl.: az Aba nembelli Amade náador személyéhez fűződővel. Erre egyébként a föllel-hető forrásanyag gyakran hiányos volta is rákényszeríti.

Ugyancsak az előszóban jelzi, hogy témájával kapcsolatban bizonyos legendákkal is le kell számolni. Ezek közé tartozik az a nézet, amely a 19. századi nagy szlovák megújulás idején az önálló szlovák államiság történeti előképét vélte Máté hatal-mában fölfedezni. De nem hallgatja el azt sem, hogy a szélsőséges magyar irredentizmus hangja is hozzájárult a történeti személyiség valódi alakjának elhomályosításához.

A tartományúri hatalom kiépítéséről szóló fejezetben a Csák-nemzetség történetének tömör ismertetése után a hatalomszerzésüket motiváló birtokföldrajzi okok magyarázatával kerít sort a Csákok további birtokfoglalásainak, különféle módon történő birtokszerzéseinek tárgyalásá-ra. A tartományurassági rendszert létrehozó elsődleges tényezők között szó esik a 13. századi királyi birtokadományozó politikáról, a feudális széttagolódást elősegítő ifjabb királyságról, de különösen nagy, és megérdemelt figyelmet szentel a magánszervi-ensi kapcsolatoknak. Részlete-sebb elemzésnek veti alá az 1290-es években fellépő harmadik nemzedéket — közülük is legfőképpen Mátét — amikor a tartományurasság véglegesen kiépült. Nagy értékek azok a konkrét, számbeli adatok is, amelyekkel a tartományurasság birtokszerző politikájának intenzitását érzékelteti. (Máté és familiárisai tíz esztendő leforgása alatt hét vármegyét kerítettek hatalmukba a birtokszerzés „divatos” eszközeivel: nagyobb hatalmaskodással, rablással, megfélemlítéssel.)

A könyv egyik legérdekesebb fejezete az, amelyben a tartományurasság politikai magatartásáról értekezik a szerző. Bemutatja a tartományurasságoknak azt a közös tulajdonságát, amelyvel a magukat áruba bocsájtó főúrak külpolitikai ügyleteiket lebonyolították. A társadalmi bá-

zis kérdésében rámutat a familiaritás és a szerviességgel összefüggéseire, történelmi szerepére. Hasonló alapossgal foglalkozik a tartományurasság és a hatalma alá tartozó területek gazdasági élete (bányászat, kereskedelem) közötti viszonytal, vizsgálódása körébe vonja a jobbágyssággal, a telepítéssel kapcsolatos kérdéseket, s szó esik a szolgabírói intézmény történeti előzményeiről is. A közigazgatás és igazságszolgáltatás problémáit boncolgatva, pedig a megyeszervezet és a várszervezet fejlődése közötti kapcsolat kerül terítékre.

Az oligarchák elleni harc lényegi kérdéseiről szól a Csák-nemzetség és az Aba nembelli Amadé-fiak bukását tárgyaló fejezet, amelyben Károly Róbert és a vele szövetséges főúrak történelmi szerepét a fejlődés szükségszerűen érvényesülő tendenciájaként mutatja meg. Fontos része a kötetnek a Kitekintés című zárófejezet, amelyben az általános európai fejlődésbe-lül a kora lengyel és orosz feudalizmus után a cseh és a magyar történeti fejlődés közötti azonosságokról olvashatunk.

Dr. Kristó Gyula könyve első-sorban a szakmabeliek számára jelent izgalmas, egyetértésre vagy vitára ingerlő olvasmányt; de munkamódszerét, alapossgát, lényegre koncentrált jellegét tekintve a történettudománnyal nem foglalkozók számára is példaként szolgálhat. (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973.)

TÉGLÁSY IMRE

Gyűjtsünk diákhagyományokat!

A Művelődésügyi Minisztérium és a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága pályázatot hirdet a felsőoktatási intézmények régi, valamint jelenleg is élő diákszokásainak és hagyományainak felkutatására és összegyűjtésére, azzal a szándékkal, hogy a haladó hagyományok nevelő értékét, közösségformáló erejét felhasználva, azok a ma diákleletének szerves részévé váljanak.

A pályázók az alábbi témakörök közül választhatnak (ezen belül a pályamunkák címe és témája szabadon alakítható).

1. Adott intézmény vagy intézménytípus régi diákszokásai, hagyományai és diákdalai.
2. A diákközösségekhez kötődő élő szokások és hagyományok.
3. A diákszokások és hagyomá-

nyok nevelési szempontú elemzése és értékelése.

4. A diákszokások és hagyományok keletkezése és tovább fejlődése.

A pályamunkák a hagyományok összegyűjtésére, konkrét tapasztalatok feldolgozására épüljenek és tartalmazzák a diákszokás vagy hagyomány forgatókönyv szerinti leírását.

A pályázaton részt vehetnek a felsőoktatási intézmények oktatói, hallgatói, valamint volt diákjai. A pályázat jelíge. A pályamunkák terjedelme kb. 20–30 gépelt oldal legyen. A pályamunkákat két példányban kell elküldeni 1974. június 15-ig a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont címére, (1085 Budapest, Rigó u. 16.). A pályadíjakat a bíráló bizottság 1974. őszén ünnepélyes keretek között osztja ki.

Pályadíjak

Hallgatók részére

I.	3 000,— Ft
II.	2 000,— Ft
III.	1 500,— Ft

Oktatók és végzett hallgatók részére

I.	5 000,— Ft
II.	3 000,— Ft
III.	2 000,— Ft

A pályaművek színvonalától függően a pályadíjak összegét a bíráló bizottság felemelheti, vagy megoszthatja. A pályázattal kapcsolatban levélben vagy telefo-

non érdeklődni lehet a Művelődésügyi Minisztérium Felsőoktatáspolitikai Főosztály Nevelési Csoportjánál és a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Osztályán.

A tudomány és a diák

Nincs okunk panaszra, hetente jónéhány alkalommal találkozhatunk a tudománnyal; mind elméletben, mind gyakorlatban. Az első két év után, amikor az alapokat már többé-kevésbé megismertük, olyan sok érdekességet hallottunk, hogy azokból ki-kiválaszthatja az őt érdeklő tárgyat, fejezetet. Néha apró dolgok ragadják meg a figyelmet, egészen jelentéktelen csekélyiségek, és ha az ember utánanéz, önállóan tanulmányozza, kiderül, hogy milyen nagyszerű jelenség részé-re bukkant. Az önálló kutatás újabb és újabb erőt ad, hiszen — magamról is tudom — az ember mindig szívesebben csinálja azt, ami nem kötelező.

Nos, itt az alkalom! *Bármelyik orvosegyetemi intézet szívesen fogadja a tudományos diákkörbe jelentkezőket*. Légy te is diákkörös! Itt csak előnyökhöz jutsz. Először is hasznos módszerekkel ismerkedsz meg, másodsorban anyagot kapsz saját kutatásaidhoz és nem utolsósorban szabadon gondolkodhatsz, távol „a világ zajától” és a kötelező szakkönyvek-től.

Szent-Györgyi professzor mondta nemrég a televízióban, hogy néha egészen „értelmetlennek tűnő” dolgokkal kísérletezgetett a laboratóriumban és éppen ezek-

ből születtek aztán a nagy felfedezések. Természetesen nem lesz mindenki Szent-Györgyi Albert...

Az ember nemcsak értelmi, hanem érzelmi lény is, jól esik, ha meghallgatják apró-cseprő gondolatait, útmutatást, bátorítást segítséget adnak a további munkálkodáshoz. „Semmi sem okoz a szellemnek nagyobb meglepődést, mint az, hogy követni képes egy felfedezést születése pillanatától a legutolsó fejlemények-ig.” — mondta Louis Pasteur. Valóban, örömet tud okozni az, ha egy orvos mellett figyelemmel kísérhetjük a munkáját, egy-egy új, apró felfedezés lényegét megérthetjük, átérzhetjük. Így lehet megtanulni „felfedezni”, egy kis segítséggel igényesebben gondolkodni.

S aki nem érez magában ehhez kellő segítséget, az se keseredjen el, mert „mindenki, aki erősen elhatározza, akarja és lelki beállítottságát ennek megfelelően gyakorolja — saját agyának szobrásza lehet, s a legszerűebb képességu ember is hozhat gazdag szellemi termést. (Ramon Y. Cajal) Próbáljuk meg minél többen ezt elérni mindennapos munkánkban is!

TIMÁR ERZSÉBET

A fogyasztói társadalom emlékműve...

Pályázati felhívás

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének Elnöksége és a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága ez évben is pályázatot hirdet az újságírói munkára alkalmas, tehetséges fiatalok felkutatására.

A pályázaton résztvehet minden tizennyolc és harminc év közötti KISZ-tag, aki vonzalmat érez az újságírói pályá iránt, de még nem publikált rendszeresen újságban, és az előző pályázaton nem ért el helyezést.

A pályaművek tükrözzék szocialista építőmunkánkat; különösen szívesen látjuk az ifjúság helyzetéről, az ifjúságpolitikai kérdésekről szóló írásokat, de foglalkozhatnak a kül- és a belpolitikai, a népgazdasági, a kultúra és a sport időszerű eseményeivel, problémáival is.

Pályázni az újságírás valamely műfajához (riport, interjú, kritika, cikk, glossza stb.) tartozó, még nem publikált művekkel lehet. A résztvevők három vagy ennél több pályamunkát küldhetnek be, mindegyiket három gépirásos példányban. A pályázathoz részletes életrajzot is kérünk mellékelni.

A kiíró szervek a zsüri tagjait kiváló újságírók közül nevezik ki.

A pályázat díjai:

- 1 db I. díj 2 000 Ft
- 2 db II. díj 1 500 Ft
- 3 db III. díj 1 000 Ft

A KISZ KB különdíja 1 000 Ft
A MUOSZ Oktatási Bizottság különdíja 1 000 Ft

Ezenkívül néhány kitűnő pályamunka elismerő oklevelet kaphat. A legkiválóbb írások publikálásáról a kiíró szervek gondoskodnak.

Beküldési határidő: 1974. április 15.

Cím: 1368 Budapest, Népköztársaság útja 101. MUOSZ

Eredményhirdetés: 1974. május 31-én a Magyar Sajtó Házában.

Magyar Újságírók Országos Szövetsége
Elnökség
Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség
Központi Bizottság

Klub-program

A JATE KISZ-klubjában
Március 2-án 20 órakor:
GYÖPRUGI: vendégünk az ócsényi néptáncsoport
Március 3-án 20 órakor:
Vágiék jazz koncertje
Március 4-én 20 órakor:
„Este a guzsalyosban”
Március 6-án 19 óra 30 perckor:
Disc-jockey
Március 7-én 19 és 21 órakor:
Syrius koncert
Március 8-án 20 órakor:
„Elfoglultságaim” Bíró Yvette mozija